

II. správa SNB  
analytický odbor

Č.j.CB-0077/81/03-89



V Praze dne 24. 4. 1989

Výtisk č.: 2

Přílohy: 3/10

Denní situační zpráva č. 81/89 ze dne 24. 4. 1989

k bodu 2 a) : 0

k bodu 2 b) : viz příloha č. 1, 2

k bodu 3 : viz příloha č. 3

k bodu 4 : 0

Náčelník II. správy SNB  
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

Rozdělovník:

č. 1 - OAI VOS FMV

č. 2 - DOKO

č. 3 - I. ZNS **Zničeno**

č. 4 - ZNS **Zničeno**

č. 5 - ZNS **Zničeno**

Příloha č. 1.

k Čj.:CB-0077/81/03-89

k bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1.

Ve dnech 21. - 23.4.1989 zorganizovala Mezinárodní helsinská federace ( IHF ) své výroční zasedání ve Varšavě. O přípravách svého zasedání informovala písemně ministra vnitra PLR s. KISZCAKA s tím, že dne 24.4.1989 předpokládá jí osobní jednání na téma problém soudních přehmatů a záruky dodržování zákona.

Dne 25.1.1989 pozval Helsinský výbor v Polsku tzv. Čs. helsinský výbor na zasedání IHF do Varšavy se zdůvodněním, že se zřetelem na závěrečný dokument z Vídeňské konference chtějí uvést do pohybu mechanismus dohledu nad dodržováním lidských práv v Československu.

Na základě tohoto pozvání nastoupili dne 20.4.1989 představitelé tzv. Čs. helsinského výboru Jiří HÁJEK, Radim PALOUŠ, Zdeněk JIČÍNSKÝ a Michal DYMÁČEK cestu vlakem do Varšavy, pro kterou jim byly vystaveny poukazy polskou cestovní kanceláří ORBIS Praha. Technické věci, spojené s cestou, včetně koordinace se sídlem IHF ve Vídni, zajišťovala bývalá manželka čs. vystěhovalce Zdeňka MLYNÁŘE Rita KLÍMOVÁ.

Dne 21.4.1989 v 01,15 hod. byli na železničním přechodu Petrovice, po provedení celní prohlídky, HÁJEK, PALOUŠ, JIČÍNSKÝ a DYMÁČEK vysazeni z vlaku a byl jim znemožněn výjezd do PLR.

V rámci prohlídky byly u Jiřího HÁJKA zajištěny písemnosti, prokazující záměr zúčastnit se jako představitel tzv. Čs. helsinského výboru, jednání IHF ve Varšavě. Jmenovanému

bylo odebráno připravované diskuzní vystoupení a " Informační zpravodaj č. 1/1989 ", vydaný tzv. Čs. helsinským výborem.

V prvním z materiálů je značně tendenčně hodnocena situace v oblasti práv a svobod občanů ČSSR, jakož i celková politická situace.

Současný stav je zde hodnocen jako neuspokojivý a je chápán jako důsledek potlačení tzv. Pražského jara 1968, kdy byla připravena řada právních předpisů, jejichž realizaci znemožnila vojenská intervence.

Dále autor uvádí, že politika v ČSSR je založena na mocenském ovládnutí společnosti, čemuž odpovídá i právní systém a jeho uplatňování. Po porážce Pražského jara obnovil moc v ČSSR neostalinský byrokraticko-centralistický systém s přijetím zákonných opatření, směřujících k omezení práv občanů. Ještě negativnější důsledky mělo uplatňování právních norem k občanům, které se realizovaly podle tzv. normalizační politiky. V tomto politickém systému nemůže fungovat ani soudnictví, jako nezávislý garant práv občanů, ale pouze jako nástroj, který legalizuje mocenskou svévoli.

Politické a státní vedení ČSSR označuje autor za " dítko březněvovské imperiální a hegemonistické politiky ", které se sice oficiálně přihlásilo k mezinárodním paktům o občanských a lidských právech, ale prakticky se jimi necítilo vázáno a ani je nehodlalo důsledně uplatňovat. Státní moc naopak usiluje skutečným změnám v oblasti politicko-státní zabránit. K tomu přijala nová zákonná opatření, která jsou s těmito paktů v rozporu. V tomto směru nic nezmění ani připravovaná nová Ústava, především proto, že se v ní počítá s vedoucí úlohou KSČ, což umožňuje prosazování záměrů úzké skupiny držitelů moci.

Konečné závěry uvedeného materiálu vyúsťují v konstato-

vání, že předpokladem změn v právní sféře je skutečná změna v politice.

"Informační zpravodaj č. 1/1989" tzv. Čs. helsinského výboru má rozsah 25 stran, na kterých se autoři zabývají posláním Zpravodaje, ustanovením Čs. helsinského výboru a zaujetím stanovisek k některým politickým událostem.

Na třetí straně je uváděno, že jejich iniciativa je rozvíjena v souladu s právním řádem ČSSR, přičemž na dalších stranách považují tento právní řád za neuspokojivý a porušovaný. Za zvláště polemické a účelově funkční lze označit návrhy na straně pět, jež jsou v současné době již realizována.

Dále je zde zaujímáno stanovisko k zákonnému opatření k ochraně veřejného pořádku, které je hodnoceno jako krajně nemístné a zaměřené k zachování současného status quo a k zajištění pozic současných držitelů moci. Podle autorů je zřejmý protilidový a reakční charakter tohoto opatření, které je v dějinách srovnatelné jen s císařským nařízením č. 96/1854.

V dopise československých iniciativ vládám účastnických zemí KBSE je toto opatření opět nevybíravým způsobem kritizováno. Na straně čtrnáct v dopise IHF a všem národním helsinským výborů je příkře odsuzováno odsouzení Václava HAVLA. Celá věc je označována za protiprávní od samého základu. Rovněž jsou zde tendenčně popisovány trestní případy dalších osob s návrhem prohlásit 21. březen Dnem solidarity se všemi vězni svědomí.

Na straně dvacetdva obsahuje Zpravodaj i konkrétní pokus o ovlivnění rozhodování poslanců FS, jehož cílem bylo dosáhnout neschválení zákonných opatření předsednictva FS.

Po přerušení cesty byly HÁJKOVI, PALOUŠOVI, JIČÍNSKÉ-  
MU a DYMÁČKOVI odebrány cestovní doklady s tím, že jim budou  
zpětně vydány na OPV podle místa trvalého bydliště.

Tentýž den, po návratu jmenovaných do místa bydliště,  
informovala telefonicky o provedených opatřeních Bezpečnos-  
ti Rita KLÍMOVÁ ústředí IHF ve Vídni a výroční zasedání IHF  
ve Varšavě. Na základě realizovaných opatření k přerušení  
cesty připravují jmenovaní protestní petice, které budou  
zaslány předsedovi vlády ČSSR s. ADAMCOVI, ministru vnitra  
ČSSR s. KINCLOVI a ministru zahraničních věcí ČSSR s. JOHA-  
NESOVI.

Zpráva byla získána dne 19.4.1989 Pramenem č. 1,2 a 3.  
Je pravdivá a je možno ji využít v rámci rozdělovníku č. 1.  
K uvedeným aktivistům Čs. helsinského výboru jsou přijímána  
aktivní opatření. Dne 24.4.1989 byla zpracována informace  
pro MV ČSSR a vedoucího 13. odd. ÚV KSČ.

ARCHIV BEZPEČNOSTI  
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 podle ustanovení § 51 odst. 1 písm. b) zák. č. 121/2005 Sb.

Příloha č. 2

k č.j. CB-0077/81/03-89

k bodu 2 b)

Rozdělovník č. 1

Dne 19. 4. 1989 bylo zjištěno, že Petr UHL připravuje společně s MLR státní příslušnicí Julianou MATRAI (10. 8. 1964) z Budapešti na den 23. 4. 1989 od 12,30 hodin v hotelu "CARLTON" v Bratislavě utajovanou schůzku zástupců CH-77, tzv. nezávislých občanských aktivit a obdobných protějšků z MLR.

Dne 23. 4. 1989 v 05,33 hod. odcestoval mezinárodním rychlíkem MERIDIAN z Bahy Petr UHL a Jan URBAN jako zástupci CH-77 a Východoevropské informační agentury (VIA). V Brně do tohoto vlaku přistoupil Petr POSPÍCHAL jako reprezentant CH-77 z Brna a společně v jednom kupé přijeli v 11,09 hod. na hlavní nádraží do Bratislavy.

V součinnosti s přáteli MLR byla přijímána na hraničních přechodech mezi MLR a ČSSR opatření k MLR státním příslušníkům, majícím v úmyslu v době od 21. do 23. 4. 1989 navštívit hl. m. Bratislavu.

Další opatření byla realizována na území Bratislavy, zejména pak v hotelích, kde byl předpoklad možného výskytu zájmových osob z MLR.

Přijatými opatřeními bylo zjištěno, že v 08,00 hodin překročili státní hranici mezi MLR a ČSSR MLR státní příslušníci Juliana MATRAI, Gergy KAKUK (27. 6. 1964) z Debrecenu, Gábor SZELENYI (10. 9. 1964) z Pecze a Zuzana SZELENYI (6. 10. 1966) z Vesprentu. Jmenovaní poté stopem odejeli do Bratislavy, kde od 11,00 hod. dne 23. 4. 1989 v recepci hotelu CARLTON vyčkávali příchodu čs. zástupců zmíněného jednání.

Z částečně podchyceného rozhovoru vyplynulo, že uvedení MLR státní příslušníci jsou na území ČSSR poprvé a nemají zde ani osobní ani místní znalost. Z tohoto důvodu i pro případ návratu do MLR si zakoupili turistickou mapu Západoslovenského kraje.

S cílem zabránit zamýšlenému setkání bylo v součinnosti s orgány ŽO-VB hl. n. Bratislavy přijato opatření k odklonění příježdějících čs. zástupců CH-77 a VIA na tomto jednání.

Vzhledem k tomu, že se po příjezdu vlaku snažili UHL, URBAN a POSPÍCHAL vagon utajeně opustit cestou přes kolejiště druhého a třetího nástupiště, byla jim za tento přestupek v blokovém řízení uložena pokuta ve výši 50,- Kčs. Po jejich předvedení do služebních místností KS SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje a provedení bezpečnostní prohlídky dle zákona o SNB, byly u POSPÍCHALA nalezeny a zajištěny následující materiály:

- kniha vydaná v nakladatelství Konfrontace v Currychu v roce 1977 od Bohuše BENEŠE pod názvem "AMERIKA ŠLA S NÁMI";
- kniha "Jaro 1968 - čítanka pro děti a mládež" vydaná nakladatelstvím INDEX v NSR;
- 2 kusy strojopisového "Základního prohlášení Klubu právní podpory";
- 1 kus strojopisné kopie adresované sovětskou redakcí VIA z 29. 3. 1989 vládě ČSSR, kde se mj. v textu uvádí, že ... "Protestujeme proti trestnímu stíhání spolupracovníka VIA Petra POSPÍCHALA. Známe jeho činnost nezávislého novináře. Pokud je tato činnost podle názoru čs. úřadů schopna podvracet Vaše státní zřízení, z čehož je POSPÍCHAL obviňován, nehovoří to ve prospěch čs. státního zřízení. Žádáme, aby čs. vláda dodržovala lidská práva, zvláště právo na svobodnou výměnu informací, Toto právo je zakotveno v Helsinské deklaraci, pod níž stojí i podpisy čs. představitelů. Žádáme zastavení trestního stíhání Petra POSPÍCHALA".

Klub nezávislého tisku (sdružuje 33 nezávislých vydavatelů z Moskvy, Leningradu, Lvova, Saratova, Rigy, Sverdlovska, Pskova a dalších měst) ... "

U Petra UHLA bylo zajištěno prohlášení Svazu nezávislé demokratické mládeže MLR FIDESZ ve francouzském jazyce.

Po provedených výsledcích dle § 19 z.č. 40/74 Sb. o SNB, byla přijata aktivní opatření, na základě kterých UHL, URBAN a POSPÍCHAL od 14,00 hod. postupně pustili teritorium Bratislavy a Západoslovenského kraje. Nadále však byla věnována operativní pozornost výše uvedeným MLR státním příslušníkům, kteří od 11,00 hod. do 14,30 hod. se zdržovali v recepci hotelu "CARLTON" a poté vykonali prohlídku města. Do 16,00 hod. dne 23. 4. 1989 se s nikým z řad čs. státních občanů nesetkali i přes zaznamenanou aktivizaci činnosti a pohybu protispolečensky orientovaných osob z Bratislavy (ČARNOGURSKÝ, MIKLOŠKO, KUSÝ, ŠIMEČKA).

Provedeným zhodnocením získaných informací z průběhu opatření lze vyslovit závěr, že MLR státní příslušníci jsou zástupci bývalého Svazu nezávislé demokratické mládeže MLR (FIDESZ) z jednotlivých žup MLR, kteří po rozpuštění FIDESZu a vytvoření nového "Demokratického svazu maďarské mládeže" (DEMISZ) v nočních hodinách z 22. na 23. 4. 1989 chtěli informovat protispolečenská seskupení v ČSSR o průběhu jednání a prostřednictvím VIA předat informace ostatním zástupcům tzv. demokratických iniciativ v socialistických zemích.

Poznatky byly získány dne 23. 4. 1989 Prameny č. 1, 2 a 3, jsou pravdivé. Uvedená hypotéza bude blíže ověřena prostřednictvím přátel MLR, včetně získání bližších charakteristik k uvedeným státním občanům MLR. Na základě analýzy operativní situace v tzv. nezávislých občanských aktivitách v ČSSR jsou aktivizována preventivní a rozkladná opatření k jejich hlavním představitelům s cílem včas reagovat na jimi plánované další akce a snahy o internacionalizaci činnosti.

k bodu 3

Rozdělovník č. 1

V rámci likvidace nízko a středně radioaktivních odpadů je plánované uložistiště nedaleko jaderné elektrárny v Mochovicích. Stavba byla zahájena v roce 1985 a termínem ukončení do prosince 1988. Již během výstavby se projeví závažné nedostatky v dodržování technologické kázně.

Československá komise pro atomovou energii - Státní dozor nad jadernou bezpečností (dále jen ČSKAE) provedl v průběhu výstavby doposud tři inspekce stavu uložistiště radioaktivního odpadu v Mochovicích. V protokolech a dopisech ČSKAE odpovědným pracovníkům výstavby jaderné elektrárny v Mochovicích (dále jen EMO) a ministerstva průmyslu SSR konstatovala zjištěné nedostatky a požadovala zlepšení kvality prováděných prací a dodržování technologických postupů a československých státních norem (ČSN).

První inspekce se uskutečnila v říjnu 1987 a byly zjištěny následující nedostatky:

- 1) k přípravě betonu dodavatel Priemstav Bratislava používá netříděné kamenivo, což je v rozporu s ČSN 73 24 00
- 2) použitá výstuž na 1. a 2. jámce nesplňuje
  - kvalitativní požadavky na ocel. Byla použita ocel jiné třídy
  - není dodrženo geometrické uspořádání výstuže. Použitý zlepšovací návrh uspořádání nebyl projektantem schválen z důvodu snížení pevnostních vlastností a možnosti vzniku trhlin;
- 3) hotový beton vykazoval vyšší pevnost než byla požadovaná projektantem. Uvedená skutečnost se odrazí v křehkosti betonu a možnosti vzniku trhlin. Navíc nebyly dodrženy časové harmonogramy betonářských prací, čímž vznikly nežádoucí spáry ve stěnách jámek. Projekt uvažoval pouze se spárou u dna jámek.

Průmstav spuštěním vlastní betonárky v areálu IMO se zavázal splnit ČSN 73 24 00 a odstranit nedostatky v postupu betonářských prací.

K bodu 2) ČSKAE požaduje provedení bezpečnostního šetření z důvodu zjištění dovolené zátěže dna jímek.

Dodavatel získal od projektanta CHEMOPROJEKTU Praha výjimku k bodu 3), který odsouhlasil nežádoucí spáry vzniklé nedodržením postupu.

Další inspekce ČSKAE provedená v květnu 1988 konstatovala, že ze strany dodavatele stavebních prací není věnována požadovaná pozornost kvalitě provedených betonářských prací. Objevily se další neplánované spáry, vznikla takzvaná hnízda, plochy pod stropní panely nebyly provedeny v rovině, jejichž vyrovnaním vzniknou další nežádoucí spáry, ocelové pruty nebyly v požadované vzdálenosti od stěn jímek.

Dodavatel navíc používal silně znečištěné bednění, které ovlivnilo zejména vznik nežádoucích hnízd.

ČSKAE znovu pracovala dopisy na vedení IMO a ministerstvo výstavby SSR, ve kterých upozornila na zjištěné nedostatky a požadovala zvýšený dohled nad průběhem prací při výstavbě uložště radioaktivního odpadu.

Následně provedená inspekce ČSKAE ze srpna 1988 znovu konstatovala, že úroveň provedených prací na uložšti radioaktivních odpadů není na požadované úrovni. Zjistila:

- 1) při pokládání těsnění z jílu nebyl zpracován technologický postup. Jíl se pokládal ve vrstvě 30 cm, pak se provedlo jeho navlhčení a udusání. GEOINDUSTRIA provedla zkoušky těsnosti a zjistila, že takto provedené těsnění nespĺňuje požadované hodnoty;
- 2) není prováděna ochrana již hotových těsnících jílu, drenáže nejsou provedeny dle projektu a nejsou chráněna ústí drenážních trubek.

ČSKAE zastavila provádění dalších prací na jílovém těsnění do doby zpracování technologického postupu mísení a ukládání jílových vrstev na stěnách jímek.

V současné době provádí dodavatel stavby uložiště radioaktivního odpadu zkoušky technologického postupu ukládání jílových těsnících vrstev.

Československá komise pro atomovou energii požaduje provedení:

- 1) pevnostních zkoušek dna jímek (provede Stavební ústav ČVUT Praha). Po výsledku zkoušky bude stanoveno povolené zatížení dna;
- 2) zkoušky těsnosti jímky z důvodu zamezení úniku radioaktivního odpadu mimo uložiště.

Rozhodnutí ČSKAE k využívání uložiště v IMO bude respektovat výsledky provedených měření únosnosti a těsnosti, čímž může dojít k omezení využívání uložiště resp. nebudou ukládány hmotnostně těžké odpady.

Nedodržením termínu uvedení uložiště do provozu (prosinec 1988) a jeho pravděpodobné omezení využívání bude mít vliv na provoz jaderných elektráren v Jaslovských Bohunicích a v Mochovicích.

Poznatek byl získán dne 20. 4. 1989 Pramenem č. 1 a je pravdivý. Byl zadokumentován Prameny č. 3. Opatření jsou v současné době projednávána s místně příslušnými orgány činnými v trestním řízení.